

Прапанаваны праект:

Стратэгія для падтрымання каштоўнасцей асаблівай аховы (КАА)

Структура дакумента:

1. Вызначэнне КАА
 - 1.1 Нацыянальная канцэпцыя Каштоўнасцей асаблівай аховы (з прапанаванымі зменамі і дапаўненнямі).
 - 1.2 Крыніцы інфармацыі для вызначэння КАА
 - 1.3 Пазначэнне КАА на мапах
2. Меры аховы КАА
 - 2.1 Агульныя палажэнні
 - 2.2 Выкарыстанне падыходу папярэдняй засцярогі ў кантэксце Стратэгіі падтрымання каштоўнасцей асаблівай аховы
 - 2.3 Меры аховы КАА
3. Маніторынг КАА

1. Вызначэнне КАА

1.1 Нацыянальная канцэпцыя Каштоўнасцей асаблівай аховы (прапанаваныя змены і дапаўненні).

КАА 1. Відавая разнастайнасць. (без зменаў).

Значная на глабальным, рэгіянальным альбо нацыянальным узроўні канцэнтрацыя *біялагічнай разнастайнасці**, што ўключае эндэмічныя віды і *рэдкаія*, тыя што знаходзяцца пад пагрозай і тыя, што *знікаюць**, віды.

1.1. Водна-балотныя угоддзі (ВБУ) міжнароднай значнасці (“Рамсарскія угоддзі”)

Канвенцыя аб водна-балотных угоддзях, якія маюць міжнароднае значэнне галоўным чынам у якасці месцапражыванняў вадаплаўных птушак (“Рамсарская канвенцыя”), была прынята ў 1971 годзе. Беларусь далучылася да канвенцыі ў 1999 годзе.

Згодна канвенцыі, **водна-балотныя ўгоддзі (ВБУ)**— раёны балот, фенаў, тарфяных угоддзяў ці вадаёмаў — натуральных або штучных, пастаянных або часовых, стаячых або праточных, прэсных, саланаватых або салёных, уключаючы марскія акваторыі, глыбіня якіх пры адліве не перавышае шасці метраў, а пад вадаплаўнымі птушкамі разумеюцца птушкі, экалагічна звязаныя з водна-балотнымі ўгоддзямі.

1.2 Тэрыторыі, важныя для птушак

Тэрыторыі, важныя для птушак (англ. Important Bird Areas, рус. ключевые орнитологические территории) – гэта тэрыторыі рознага ўзроўню значнасці, якія найболей важныя для выжывання птушак. ТВП вылучаюцца па ўсім свеце па строгіх крытэрыях ў межах праграмы “Important Bird Areas” і правяраюцца міжнароднай арганізацыяй BirdLife International. На тэрыторыі Беларусі каардынатарам праграмы з’яўляецца грамадская арганізацыя “Ахова птушак Бацькаўшчыны”.

1.3 Біясферныя рэзерваты ЮНЭСКА

Сусветная сетка біясферных рэзерватаў (англ. World Network of Biosphere Reserves) створана ў межах праграмы ЮНЭСКА “Чалавек і біясфера” і аб’ядноўвае асабліва ахоўваемыя прыродныя тэрыторыі, якія закліканы дэманстраваць сбалансаванае

ўзаемадзеянне прыроды і чалавека, канцэпцыю ўстойлівага развіцця навакольнага асяроддзя.

Згодна “Палажэнню аб сусветнай сетцы біясферных рэзерватаў”, біясфернымі рэзерватамі з’яўляюцца зоны наземных і прыбярэжных/марскіх экасістэм ці спалучэнне такіх экасістэм, якія прызнаны міжнародна ў рамках праграмы ЮНЭСКА “Чалавек і біясфера”.

1.4. Аб’екты прыроднай спадчыны ЮНЭСКА

Аб’екты прыроднай спадчыны ЮНЭСКА – гэта прыродныя аб’екты, якія валодаюць выключнай каштоўнасцю з пункту гледжання навукі, аховы прыроды і прыроднай прыгажосці. Гэтыя аб’екты, як і аб’екты культурнай спадчыны ЮНЭСКА, ахоўваюцца згодна Канвенцыі аб сусветнай спадчыне.

1.5. Тэрыторыі асаблівай прыродаахоўнай значнасці

Тэрыторыі асаблівай прыродаахоўнай значнасці, ТАПЗ (Areas of Special Conservation Interest) якія аб’яўляюцца ў межах працы над стварэннем “Смарагдавай Сеткі”

1.6. Асоба ахоўваемыя прыродныя тэрыторыі, якія маюць прызнанне ў якасці каштоўных для відавой разнастайнасці на нацыянальным узроўні:

- Асоба ахоўваемыя прыродныя тэрыторыі (ААПТ) нацыянальнага значэння (Бярэзінскі біясферны запаведнік, нацыянальныя паркі, біялагічныя і водна-балотныя заказнікі рэспубліканскага значэння);

- Асоба ахоўваемыя прыродныя тэрыторыі рэгіянальнага значэння – біялагічныя і водна-балотныя заказнікі мясцовага значэння і батанічныя помнікі прыроды, калі яны былі створаны для захавання рэдкіх і пагражаемых відаў жывых арганізмаў і месцаў канцэнтрацыі гэтых відаў.

1.7. Іншыя тэрыторыі, якія утрымліваюць значную на нацыянальным узроўні канцэнтрацыю біялагічнай разнастайнасці*, якія не з’яўляюцца аб’ектам аховы згодна міжнародных дамоваў альбо Закона Рэспублікі Беларусь “Аб асоба ахоўваемых прыродных тэрыторыях”. Выяўляюцца пры удзеле *зацікаўленых** і *закранутых** бакоў і экспертаў.

КАА 2. – Экасістэмы і мазаікі экасістэм ландшафтнага ўзроўню (з прапанаванымі зменамі і дапаўненнямі).

Цэластныя (непашкоджаныя) лясныя ландшафты і вялікія экасістэмы* ландшафтнага ўзроўню ці мазаікі экасістэм, што маюць значэнне на глабальным, рэгіянальным ці нацыянальным узроўні, і што ўтрымліваюць жыццяздольныя папуляцыі пераважнай большасці прыродна (натуральна) існуючых відаў у іх прыродным (натуральным) характары размеркавання і колькасці.

~~Тэрыторыя Рэспублікі Беларусь не ўключае маланарушаныя лясныя тэрыторыі (Intact forest landscapes, IFL).~~ Пад КАА 2 можна разглядаць суцэльныя (нефрагментаваныя) прыродныя (лясныя, лесабалотныя) масівы з адносна невысокім узроўнем парушаннасці ў мінулым і мінімальным уплывам дзейнасці чалавека ў сапраўдны час.

Да КАА 2 на тэрыторыі Беларусі адносяцца:

КАА 2.1. Малапарушаныя лясныя тэрыторыі (МЛТ).

Згодна з снуючай міжнароднай практыкай (Журавлева И. В. і інш., 2016) да МЛТ адносяцца наступныя тэрыторыі:

Тэрыторыі размешчаныя ў межах лясной зоны (г зн. любыя тэрыторыі) не фрагментаваныя інфраструктурай, з адсутнасцю пералічаных ніжэй прыкмет парушаннасці ў выніку гаспадарчай дзейнасці чалавека:

- тэрыторыі не фрагментаваныя элементамі пастаяннай інфраструктуры, такімі як: населеныя пункты, дарогі, прамысловыя аб'екты, судаходнымі рэкамі, азёрамі, каналамі, вадасховішчамі (пры гэтым існаванне часовых дарог не ўлічваецца ў якасці фрагментуючай інфраструктуры);

- вялікія па памерах тэрыторыі плошчай ня менш за 50 тыс. га, з мінімальнай шырынёй ня менш за 10 км (г зн. што ў межы выдзеленай тэрыторыі магчыма змясціць кола з дыяметрам 10 км), а таксама без вельмі вузкіх (менш за 2 км у шырыню) перашыйкаў паміж яе часткамі альбо выступаў асобных часткаў контуру тэрыторыі;

- у межах тэрыторыі не павінна быць значных прыкмет зменаў прыродных экасістэм абумоўленых гаспадарчай дзейнасцю чалавека. Некаторыя віды ўздзеянняў, такія напрыклад як паляванне, збіранне ягад і грыбоў, рыбалоўства, лясныя пажары (незалежна ад іх паходжання, але не размешчаныя паблізу ад элементаў інфраструктуры) лічацца фонавымі.

У нашай краіне да такіх тэрыторый можна аднесці Альманскія балоты, Выганаўскія балоты, леса-балотны комплекс Балота Тапіла - Стары Жадзен, частку Бярэзінскага біясфернага запаведніка, магчыма іншыя тэрыторыі.

Для КАА 2.2. Малапарушанныя ўчасткі лесу (МУЛ)

Участкі лесу натуральнага паходжання (плошчай ад 100 да 50 000 га) не парушаныя інфраструктурай (дарогі, ЛЭП), а таксама суцэльнымі высечкамі (як мінімум за апошнія 50 год), развіццё якіх адбываецца пераважна пад уплывам натуральных прыродных працэсаў. Пад гэтыя параметры могуць пападаць тэрыторыі ў межах буйных ААПТ з адносна доўгай гісторыяй абмежавання гаспадарчай дзейнасці. Па-за межамі ААПТ такія КАА 2.2 могуць сустракацца ў цяжкадаступных для гаспадарчай дзейнасці месцах (забалочаныя тэрыторыі, тэрыторыі, якія знаходзяцца далёка ад дарог). Да такіх тэрыторый, у межах Беларусі, могуць быць аднесены адпавядаючыя ўказаным вышэй крытэрыям часткі запаведных зон нацыянальных паркаў, асабліва ахоўваемыя часткі заказнікаў іншыя лясныя тэрыторыі, але не уваходзячыя ў склад **КАА 2.1.**

КАА 2.3. Малапарушанныя леса-балотныя масівы (МЛБМ)

Да гэтай катэгорыі КАА павінны быць аднесены балоты і леса-балотныя комплексы (у межах тэрыторыі павінны пераважаць балоты) плошчай ад 100 да 50 000 га (але не уваходзячыя ў склад КАА 2.1.) не парушаныя інфраструктурай (дарогі, ЛЭП), суцэльнымі высечкамі (як мінімум за апошнія 50 год), а таксама з адсутнасцю меліярацыйных каналаў, захаваныя ў натуральным ці бліжкім да натуральнага стану.

На тэрыторыі Беларусі даследванняў па вызначэнню тэрыторый, якія могуць разглядацца як КАА 2 не праводзілася. Не гледзячы на гэта, вызначэнне наяўнасці КАА 2 **павінна** праводзіцца з дапамогай найлепшай даступнай інфармацыі: дакументаў па ААПТ, мапаў, дадзеных дыстанцыйнага зандавання і да т. п., а таксама пасля кансультацый з зацікаўленымі бакамі.

Пры наяўнасці на тэрыторыі гаспадарчай адзінкі тэрыторый, якая валодае якасцямі КАА 2.2 ці КАА 2.3, гэтыя тэрыторыі поўнасцю альбо часткова (пасля кансультацый з зацікаўленымі і зацікаўленымі бакамі) павінны быць аднесены да рэпрэзентатывых участкаў.

КАА 3. Рэдкія экасістэмы і месцаабітанні (без зменаў).

Беларуская класіфікацыя рэдкіх экасістэм і месцаабітанняў («Рэдкія і тыповыя для тэрыторыі Беларусі біятопы і прыродныя ландшафты, з прыродаахоўнай каштоўнасцю

значнай на нацыянальным і (або) міжнародным узроўні») заснавана на Дадатку 1 да «European Union Habitats Directive» і Дадатку 1 да рэзалюцыі 4 (1996) да Бернскай канвенцыі аб пагражаемых тыпах прыродных месцаабітанняў.

Да **КАА 3** адносяцца «Рэдкія і тыповыя для тэрыторыі Беларусі біятопы з прыродаахоўнай каштоўнасцю значнай на нацыянальным і (або) міжнародным узроўні» згодна з ТКП 17.12-06-2014 (02120) “Правілы вылучэння і аховы тыповых і рэдкіх біятопаў, тыповых і рэдкіх прыродных ландшафтаў” і публікацыяй: Редкие биотопы Беларуси / Пугачевский А.В., Вершицкая И.Н., Ермохин М.В., Степанович И.М., Созинов О.В., Сакович А.А., Рудаковский И.А., Кулак А.В., Журавлев Д.В., под общ. ред. Пугачевского А.В. – Альтиора-Живые краски – Мн., 2013. – 236 с.

КАА 4. Крытычныя экасістэмныя паслугі (са змяненнямі і дапаўненнямі).

Базавыя экасістэмныя паслугі* у крытычных сітуацыях, уключаючы ахову водазбораў і кантрль эрозіі каштоўных глебаў і схілаў.

Да каштоўнасцей гэтай катэгорыі часцей за ўсё адносяць:

- лясы водаахоўныя;
- лясы глебаахоўныя;
- лясы пажараахоўныя.

Улічваючы асаблівасці тэрыторыі Беларусі да КАА 4 можна аднесці:

- лясы, размешчаныя ўздоўж буйных рэк і азёр (вадаахоўныя лясы);
- лясы санітарнай аховы крыніц водазабеспячэння;
- лясы ў ярах і лагчынах, а таксама прылеглыя да іх;
- лясы на рэкультывавальных кар’ерах, а таксама прылеглыя да іх;
- лясы на крутых схілах;
- лясы на землях, якія лёгка размываюцца і раздзімаюцца (пяскі, тарфянішчы);
- участкі ў абалонах рэк;
- другасна забалочаныя і аднаўляемыя водна-балотныя угоддзі.
- балоты і балотныя лясы (важныя для захавання воднага рэжыму тэрыторыі, аховы ад пажараў у пажаранебяспечны перыяд).

Усе пералічаныя вышэй каштоўнасці маюць нацыянальнае прызнанне, што адлюстравана ў нацыянальным заканадаўстве (Лясны кодэкс, Водны кодэкс). У сапраўдны час усталяваных законам абмежаванняў на вядзенне лесагаспадарчай дзейнасці на тэрыторыях, маючых каштоўнасць як КАА 4 дастаткова для захавання гэтых каштоўнасцей.

КАА 5. Патрэбы насельніцтва (зменены і дапрацаваны).

Участкі і рэсурсы, якія маюць фундаментальную значнасць дзеля задавальнення базавых запатрабаванняў мясцовых супольніцтваў альбо карэнных народаў (сродкі да існавання, здароў’е, ежа, вада і да т. п.), якія вызначаюцца з прыцягненнем гэтых супольніцтваў і карэнных народаў.

~~Не ўжываецца для Беларусі.~~

У нашай краіне дадзенаму тыпу КАА адпавядаюць месцы масавага збору грыбоў і ягад, напрыклад журавін. Вызначэнне КАА 5 абавязкова павінна быць зроблена праз правядзенне кансультацый з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі**. Выдзеленыя ў матэрыялах лесаўпарадкавання ягаднікі ня могуць аўтаматычна быць залічаны да КАА5.

Таму што яны акрэслены з пункту гледжання наяўнасці рэсурса, а не яго значнасці для мясцовага насельніцтва. КАА 5 могуць адсутнічаць у межах адзінкі кіравання, але кансультацыі з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі** павінны быць абавязкова праведзены. Прыкладам КАА 5 у нашай краіне з'яўляюцца балотныя масівы альбо іх часткі, са значным запасам журавінаў: балота Морачна, Альманскія балоты, балота Ельня і інш.

КАА 6. Культурныя каштоўнасці (без зменаў).

Участкі, рэсурсы, месцы жыхарства і ландшафты глабальнага альбо нацыянальнага культурнага, археалагічнага альбо гістарычнага значэння і/альбо тыя, што маюць крытычную культурную, экалагічную, эканамічную і рэлігійную/культуравую значнасць для традыцыйных культур мясцовага насельніцтва і карэнных народаў, якія вызначаюцца з прыцягненнем мясцовых супольніцтваў альбо карэнных народаў.

КАА 6 ў Беларусі:

- Аб'екты Сусветнай культурнай спадчыны ЮНЭСКО;
- Аб'екты гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь, якія ахоўваюцца згодна з законам «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь» (помнікі гісторыі і археалогіі);
- Вядомыя, але не ўключаныя ў спіс гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь помнікі гісторыі і археалогіі;
- Аб'екты ўшанавання памяці ахвяраў войнаў і рэпрэсій (брацкія могілкі, месцы партызанскіх стаянак і да г. п.);
- Старыя паркі і сядзібы;
- Старыя могілкі;
- Месцы, якія маюць асаблівую важнасць для захавання самабытных культурных традыцый мясцовага насельніцтва (святые гаі (“прошчы”), абарочныя крыжы, святые крыніцы і г. д.).

1.2 Крыніцы інфармацыі для вызначэння КАА

Вызначэнне КАА павінна адбывацца з выкарыстаннем *Лепшай даступнай інфармацыі** ў дачыненні да кожнага тыпу КАА. Гэта інфармацыя павінна быць актуальнай і адпавядаць дзеючым заканадаўчым актам ці іншым нарматыўна-прававым дакументам (калі датычыцца), актуальнаму стану праекта арганізацыі і развіцця лясной гаспадаркі прадпрыемства.

Для вызначэння КАА як мінімум павінны быць выкарыстаны наступныя дадзеныя:

- Інфармацыя аб наяўнасці ААПТ на тэрыторыі арганізацыі*, інтэрнэт старонкі: рэестр ААПТ Беларусі: <http://www.ipps.by:9084/apex/f?p=101>, база даных па ААПТ Брэсцкай вобласці: <http://brestnatura.org>;
- Інфармацыя аб наяўнасці тэрыторый асаблівай прыродаахоўнай значнасці, ТАПЗ (Areas of Special Conservation Interest) якія аб'яўляюцца ў межах працы над стварэннем “Смарагдавай Сеткай”, база дадзеных Emerald Network European Environment Agency: <http://wab.discomap.eea.europa.eu/webappbuilder/apps/28/>;
- Інфармацыя аб наяўнасці на тэрыторыі *арганізацыі** рэдкіх і тыповых для тэрыторыі Беларусі біятопаў і прыродных ландшафтаў;
- Інфармацыя аб наяўнасці на тэрыторыі арганізацыі водна-балотных угоддзяў (ВБУ) міжнароднай значнасці (“Рамсарскія угоддзі”), інтэрнэт старонка: <http://www.ramsar.org/wetland/belarus>;

- Інфармацыя аб наяўнасці на тэрыторыі арганізацыі іншых водна-балотных угоддзяў, інтэрнэт старонка:

- Інфармацыя аб наяўнасці на тэрыторыі арганізацыі тэрыторый, важных для птушак (ТВП), (англ. Important Bird Areas, рус. территории, важные для птиц), інтэрнэт старонка: <http://iba.ptushki.org/be/>

- Іншыя агульнадаступныя прыродаахоўныя інфармацыйныя інтэрнэт-рэсурсы: <http://brestnatura.org;>

- Публікацыі прымеркаваныя выяўленню ВПЦ, ці пэўных катэгорый ВПЦ;

- Экспертная інфармацыя, а таксама інфармацыя ад *закранутых** і *зацікаўленых бакоў**

1.3 Пазначэнне КАА на мапах

Усе ідэнтыфікаваныя КАА павінны быць нанесены на мапы выкарыстоўваемыя *арганізацыяй**, з магчымасцю ідэнтыфікацыі кожнага участка КАА і катэгорыі КАА. Акрамя гэтага на мапе як мінімум павінны быць адлюстраваны: асноўныя водныя аб'екты, дарогі, квартальная сетка і межы выдзелаў. Масштаб мап павінен быць такім, каб па іх можна было адназначна ідэнтыфікаваць межы ўсіх участкаў КАА. Кожная мапа павінна мець умоўныя абазначэнні з тлумачэннямі аб кожным тыпе КАА размешчаным на мапе. Арганізацыя павінна забяспечыць доступ да мап *закранутых** і *зацікаўленых бакоў**, ў тым ліку дыстанцыйна.

2. Меры аховы КАА

2.1 Агульныя палажэнні.

Арганізацыя павінна распрацаваць для КАА такія меры аховы, якія гарантуюць забеспячэнне падтрымання альбо паляпшэнне стану КАА. Гэтыя меры аховы павінны быць падрыхтаваны з улікам Нацыянальнай канцэпцыі КАА. У выпадках, калі афіцыйна усталяваны ахоўны рэжым якога небудзь участка КАА (напрыклад рэжым ААПТ, ахоўных катэгорый лясоў, АЗУ ці інш, калі яны аднесены да КАА), з'яўляецца недастатковым для падтрымання КАА арганізацыяй павінны быць усталяваны дадатковыя меры аховы, якія забяспечваюць падтрыманне КАА. Пры акрысленні мераў аховы для КАА павінна ўлічвацца тое, што любая дзейнасць на іх заўсёды павінна ажыццяўляцца:

- з улікам падыходу папярэдняй засцярогі*;

- з улікам вынікаў маніторынгу;

- з улікам патэнцыйных наступстваў, гэта значыць калі дзейнасць паза межамі КАА можа аказваць адмоўны ўплыў на КАА, напрыклад паляпшэння даступнасці тэрыторыі альбо павелічэння фрагментаванасці і інш.

2.2 Выкарыстанне падыходу папярэдняй засцярогі ў кантэксце Стратэгіі падтрымання каштоўнасцей асаблівай аховы

У кантэксце падтрымання КАА *падыход папярэдняй засцярогі** азначае, што:

- калі існуюць прыкметы наяўнасці КАА, альбо інфармацыя аб наяўнасці КАА прадстаўлена *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі** ці экспертамі, утрымліваецца ў літаратурных крыніцах, альбо іншых агульна даступных крыніцах – павінна быць прынята, што гэтыя КАА сапраўды існуюць да часу падцьверджання гэтай інфармацыі;

- калі існуюць сумненні ў даставернасці і/ці актуальнасці дадзеных аб КАА, арганізацыя павінна правесці дадатковую ацэнку КАА з мэтай ўдакладнення існуючай інфармацыі і прыняцця неабходных мераў аховы КАА;

- да заканчэння неабходнай праверкі арганізацыя павінна ўстрымацца ад гаспадарчай дзейнасці на тэрыторыі з патэнцыяльнай наяўнасцю КАА, альбо ўсталяваць меры аховы ўзгодненыя з *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі**, якія выключаюць магчымасць страты КАА альбо пагаршэння іх стану.

- калі для якой небудзь КАА, у тым ліку ствараемых ці запланаваных для стварэння ахоўваемых прыродных тэрыторый (у тым ліку тэрыторый маючых міжнародны прыродаахоўны статус), меры па кіраванню (у тым ліку адпаведны неабходны для захавання КАА рэжым лесакарыстання) не распрацаваныя, арганізацыя павінна ўстрымацца ад планавання і правядзення гаспадарчай дзейнасці на гэтых тэрыторыях да моманта ўсталявання мер аховы;

- на увесь час, калі працягваюцца кансультацыі па пытаннях актуальнасці статусу якога небудзь участка КАА, альбо выдзялення катэгорый КАА ці вызначэння мераў па іх ахове, гаспадарчая дзейнасць на гэтых участках не павінна праводзіцца да моманта заканчэння кансультацый і прыняцця рашэння аб статусе гэтых участкаў і мерах іх аховы.

2.3 Меры аховы КАА

Галоўнай мэтай вызначэння КАА з'яўляецца падтрымка ці/альбо паляпшэнне іх стану, з улікам падыходу папярэдняй засцярогі і вынікаў маніторынгу. Згодна з вышэй азначанымі патрабаваннямі неабходна прытрымлівацца наступных падыходаў да аховы КАА:

Для **КАА 1. Відавая разнастайнасць**, у тым ліку: **КАА 1.1. Водна-балотныя угоддзі (ВБУ) міжнароднай значнасці ("Рамсарскія угоддзі")**; **КАА 1.2 Тэрыторыі, важныя для птушак**; **КАА 1.3. Біясферныя рэзерваты ЮНЭСКА** – усе гэтыя тэрыторыі альбо абсалютная большасць з іх (больш за 95%, з'яўляюцца адначасова тэрыторыямі асаблівай прыродаахоўнай значнасці (ТАПЗ), таму для гэтых тэрыторый неабходна прытрымлівацца мераў аховы рэкамендаваных для **КАА 1.5. Тэрыторыі асаблівай прыродаахоўнай значнасці** (гл. ніжэй).

Для **КАА 1.6. Асоба ахоўваемыя прыродныя тэрыторыі, якія маюць прызнанне ў якасці каштоўных для відавой разнастайнасці на нацыянальным узроўні** (асоба ахоўваемыя прыродныя тэрыторыі (ААПТ) нацыянальнага значэння і асоба ахоўваемыя прыродныя тэрыторыі рэгіянальнага (мясцовага) значэння, калі яны адначасова з'яўляюцца **КАА 1.5** для гэтых тэрыторый неабходна прытрымлівацца мераў аховы рэкамендаваных для **КАА 1.5. Тэрыторыі асаблівай прыродаахоўнай значнасці** (гл. ніжэй). Калі ААПТ прызнаныя **КАА 1.6** не маюць статусу **КАА 1.5** меры аховы для гэтых тэрыторый павінны адпавядаць мерам усталяваным згодна з нацыянальным заканадаўствам, але з улікам рэкамендацый агрэсленых у пунктах 2.1 і 2.2 гэтага дакумента.

Да **КАА 1.5. адносяцца Тэрыторыі асаблівай прыродаахоўнай значнасці** - (Areas of Special Conservation Interest) якія ўтвараюцца ў рамках працы над стварэннем "Смарагдавай Сеткі". Галоўнай мэтай утварэння "Смарагдавай Сеткі" з'яўляецца забеспячэнне спрыяльнага прыродаахоўнага стану відаў і біятопаў Бернскай канвенцыі для іх доўгатэрміновага выжывання (спісы відаў і біятопаў утрымліваюцца ў Рэзалюцыях № 4 (1996) і № 6 (1998)). Рэкамендацыя № 16 (1989) патрабуе ўсталяваць для ТАПЗ (ASCI) прыродаахоўны рэжым, неабходны для забеспячэння захавання аб'ектаў ТАПЗ, а таксама патрабуе, каб адпаведныя меры былі распрацаваны і выконваліся для кожнага аб'екта ТАПЗ. Гэта значыць, што неабходна забяспечыць спрыяльны прыродаахоўны стан для ўсіх пералічаных у SDFe відаў і біятопаў. Выключэннем з'яўляюцца віды і біятопы, якія маюць у SDFe статус "D".

Спрыяльны прыродаахоўны стан – гэта калі:

- распаўсюджанне і плошча біятопа не памяншаецца;
- захоўваецца спецыфічная структура і функцыі біятопу;
- захоўваюцца адпаведныя для відаў месцы абітання (кармлення, размнажэння);
- лічэбнасць і распаўсюджанне віду не змяншаецца.

Згодна з вышэй азначанымі патрабаваннямі неабходна прытрымлівацца наступнага падыходу да аховы ТАПЗ:

1. Калі аб'ект ТАПЗ поўнасьцю знаходзіцца ў межах ААПТ (запаведнік, нацыянальны парк ці заказнік), дакладна вядомы месцы размяшчэння аб'ектаў аховы (відаў і біятопаў), а/альбо рэжым аховы ААПТ забяспечвае іх спрыяльны прыродаахоўны стан - рэжым аховы ТАПЗ павінен адпавядаць рэжыму аховы дадзенай ААПТ.
2. Калі аб'ект ТАПЗ мае статус ААПТ, аднак для дадзенага ААПТ не усталяваныя ніякія абмежаванні па лесагаспадарчай дзейнасці, альбо абмежаванні датычацца толькі часткі ААПТ, і/альбо дакладна не вядомыя месцы размяшчэння аб'ектаў аховы, пералічаных ў SDFe, альбо яны не перададзеныя пад ахову - згодна з падыходам папярэдняй засцярогі, да ўстанаўлення адпаведнага рэжыму аховы (глядзі п.4) павінны быць забаронены ўсе віды рубак галоўнага карыстання, а таксама рубкі абнаўлення, рэканструкцыі, фарміравання (перафарміравання), суцэльныя санітарныя рубкі, уборка захламлэннасці на ўсёй тэрыторыі ТАПЗ.
3. Калі аб'ект ТАПЗ (альбо яго частка) не мае статусу ААПТ альбо толькі часткова мае статус ААПТ, і/альбо дакладна не вызначаны месцы размяшчэння аб'ектаў аховы, пералічаных ў SDFe, альбо яны не перададзеныя пад ахову - згодна з падыходам папярэдняй засцярогі, да ўстанаўлення адпаведнага рэжыму аховы (глядзі п.4) павінны быць забаронены ўсе віды рубак галоўнага карыстання, а таксама рубкі абнаўлення, рэканструкцыі, фарміравання (перафарміравання), суцэльныя санітарныя рубкі, уборка захламлэннасці на ўсёй тэрыторыі ТАПЗ.
4. Рэжым аховы ТАПЗ, указаны ў пункце 2 і 3, дзейнічае, пакуль не будзе выканана поўная інвентарызацыя аб'ектаў аховы (відаў і біятопаў), пералічаных ў адпаведным SDFe, і падрыхтаваныя адпаведныя ахоўныя дакументы; альбо да таго часу, пакуль для дадзенай ТАПЗ не будзе падрыхтаваны і зацвярджаны план кіравання (праграма аховы), згодны з патрабаваннямі Бернскай канвенцыі.
5. Калі ўсе аб'екты аховы (віды і біятопы) ТАПЗ перададзеныя пад ахову - для дадзенай тэрыторыі дзейнічае рэжым аховы, які ўсталяваны для аб'ектаў аховы згодна з ТКП, аднак з улікам пункту 7 і 8.
6. Калі для ТАПЗ зацвярджаны план кіравання (праграма аховы), падрыхтаваны згодна з патрабаваннямі Бернскай канвенцыі, - для дадзенай ТАПЗ дзейнічае рэжым аховы, усталяваны згодна з планам кіравання (праграммай аховы).
7. Акрамя таго, для ўсіх ТАПЗ павінны быць забаронены суцэльныя высечкі лясоў, а таксама стварэнне лясных культур, плантацыяў ці лясных пітомнікаў.
8. Калі плануецца якая небудзь будова ў межах ТАПЗ, павінен быць выкананы ацэнка ўздзеяння на навакольнае асяроддзе (АУНА (рус. ОВОС)). Таксама, калі плануецца будова па-за межамі ТАПЗ, але гэтая будова можа аказаць адмоўны ўплыў на дадзеную ТАПЗ, таксама павінен быць выкананы АУНА (ОВОС).

Для **КАА 1.7. Іншыя тэрыторыі, якія утрымліваюць** значную на нацыянальным узроўні канцэнтрацыю біялагічнай разнастайнасці*, якія не з'яўляюцца аб'ектам аховы згодна міжнародных дамоваў альбо Закона Рэспублікі Беларусь “Аб асоба ахоўваемых прыродных тэрыторыях” павінны быць усталяваны наступныя меры аховы:

1. Згодна з прынцыпам падыходу папярэдняй засцярогі, да ўстанаўлення адпаведнага рэжыму аховы (глядзі п.2) павінны быць забаронены ўсе віды рубак галоўнага карыстання, а таксама рубкі абнаўлення, рэканструкцыі, фарміравання (перафарміравання), суцэльныя санітарныя рубкі, уборка захламленнасці на ўсёй тэрыторыі;
2. Рэжым аховы для КАА 1.7 указаны ў пункце 1, дзейнічае, пакуль не будзе выканана поўная інвентарызацыя аб'ектаў аховы (відаў дзеля аховы якіх прапанавана дадзеная тэрыторыя КАА) і падрыхтаваныя адпаведныя ахоўныя дакументы; альбо да таго часу, пакуль для дадзенай КАА не будзе усталяваны іншы адпаведны прыродаахоўны рэжым.
3. Калі плануецца якая небудзь будова ў межах КАА 1.7, павінна быць выканана ацэнка ўздзеяння на навакольнае асяроддзе (АУНА (рус. ОВОС)). Таксама, калі плануецца будова па-за межамі КАА 1.7, але гэтая будова можа аказаць адмоўны ўплыў на дадзеную КАА, таксама павінен быць выкананы АУНА (ОВОС).

Для **КАА 2. – Экасістэмы і мазаікі экасістэм ландшафтнага ўзроўню** павінны быць усталяваны наступныя меры аховы:

Для **КАА 2.1. Малапарушанныя лясных тэрыторый (МЛТ):**

- не залежна ад агульнай плошчы ўчастка КАА 2 на усёй тэрыторыі павінны быць забаронены ўсе віды суцэльных высечак і высечак галоўнага карыстання, а таксама будова інфраструктуры і іншых аб'ектаў, асушальная мельярацыя;

- не залежна ад агульнай плошчы ўчастка КАА 2 на тэрыторыі няменш за 50 000 га павінны быць забаронены ўсе віды лесагаспадарчай дзейнасці,

Для **КАА 2.2. Малапарушанныя участкі лесу (МУЛ):**

- павінны быць забаронены ўсе віды высечак, а таксама будова інфраструктуры і іншых аб'ектаў.

Для **КАА 2.3. Малапарушанныя леса-балотныя масівы (МЛБМ):**

- павінны быць забаронены ўсе віды высечак, асушальная мельярацыя, а таксама будова інфраструктуры і іншых аб'ектаў.

Для **КАА 3. Рэдкія экасістэмы і месцаабітання** павінны быць усталяваны меры аховы згодна з ТКП 17.12-06-2014 (02120) “Правілы вылучэння і аховы тыповых і рэдкіх біятопаў, тыповых і рэдкіх прыродных ландшафтаў”. Згодна з *прынцыпам падыходу папярэдняй засцярогі** дадзеныя меры аховы павінны быць усталяваны арганізацыяй адразу пасля атрымання інфармацыі аб наяўнасці дадзенай катэгорыі КАА. Меры аховы усталяваныя для дадзенай катэгорыі КАА могуць быць змененыя у кірунку больш строгіх абмежаванняў па выніках *закранутымі** і *зацікаўленымі бакамі** ці экспертамі. Калі плануецца якая небудзь будова ў межах КАА 3, павінна быць выканана ацэнка ўздзеяння на навакольнае асяроддзе (АУНА (рус. ОВОС)). Таксама, калі плануецца будова па-за межамі КАА 3, але гэтая будова можа аказаць адмоўны ўплыў на дадзеную КАА, таксама павінен быць выкананы АУНА (ОВОС).

КАА 4. Крытычныя экасістэмныя паслугі.

У большасці выпадкаў, калі тэрыторыі дадзенай катэгорыі КАА маюць адпаведны нацыянальны ахоўны статус, меры аховы для дадзенай катэгорыі ВПЦ усталяваныя нацыянальным заканадаўствам, з'яўляюцца дастатковымі для падтрымка дадзенай катэгорыі ВПЦ. Аднак у некаторых выпадкаў неабходны кантроль мытазгоднасці прызначэння всечак дагляду альбо санітарных высечак на гэтых тэрыторыях.

Для балот і леса-балотных комплексаў, якія ня маюць адпаведнага нацыянальнага ахоўнага статусу павінны быць усталяваны наступныя меры аховы:

- павінны быць забаронены суцэльныя высечкі, асушальная мельярацыя, а таксама будова інфраструктуры і іншых аб'ектаў без правядзення АУНА (рус. ОВОС).

Калі плануецца якая небудзь будова ў межах КАА 4, павінна быць выканана ацэнка ўздзеяння на навакольнае асяроддзе (АУНА (рус. ОВОС)). Калі плануецца будова па-за межамі КАА 4, але гэтая будова можа аказаць адмоўны ўплыў на дадзеную КАА, таксама павінен быць выкананы АУНА (ОВОС).

Для КАА 5. Патрэбы насельніцтва, павінны быць усталяваны наступныя меры аховы:

- забарона суцэльных, а таксама поласа-паступовых высечак галоўнага карыстання, парушэнне гідралагічнага рэжыму тэрыторыі (перакрыццё вадатокаў, акрамя выпадкаў аднаўлення натуральнага рэжыму пасля правядзення АУНА (рус. ОВОС), асушальная меліярацыя і выдабыццё торфу.

- выкарыстанне хімічных сродкаў абароны лесу.

- калі плануецца якая небудзь будова ў межах КАА 4, павінна быць выканана ацэнка ўздзеяння на навакольнае асяроддзе (АУНА (рус. ОВОС)).

- калі плануецца будова па-за межамі КАА 4, але гэтая будова можа аказаць адмоўны ўплыў на дадзеную КАА, таксама павінен быць выкананы АУНА (ОВОС).

Інфармацыя аб запланаваных гаспадарчых мерапрыемствах у дадзеных КАА павінна размяшчацца на інтэрнэт старонке арганізацыі альбо іншым агульнадаступным спосабам даводзіцца да ведама *закранутых* і зацікаўленых бакоў**.

КАА 6. Культурныя каштоўнасці

У выпадку калі ўчасткі КАА6 маюць нацыянальны ці міжнародны ахоўны статус, меры аховы, усталяваныя для гэтых участкаў непавінны быць менш строгімі чым усталяваны згодна з адпаведнымі прававымі актамі. Калі ўчасткі КАА6 не маюць акрэсленых заканадаўствам мер аховы, такія мыры павінны быць усталяваны арганізацыяй па выніках кансультацыяў з *зацікаўленымі і закранутымі бакамі**.

3. Маніторынг КАА